

ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ И МЕХАНИЗМИ ЗА ВЗИМАМЕ НА РЕШЕНИЯ – 10 юни, град Златоград

*Проект - „С поглед в бъдещето - Младежки диалози в
Родопите”*

Проект „С поглед в бъдещето - Младежки диалози в Родопите”,
бенефициент: Сдружение „Екосвят Родопи“ - Смолян, се изпълнява с
финансовата подкрепа на Програма „Еразъм +“ на Европейския съюз.
Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от
Сдружение „Екосвят Родопи“ и при никакви обстоятелства не може да се
приема, че този документ *отразява официалното становище*
на Европейската комисия и Националната агенция.

- Гражданското участие в процесите на вземане на решения по публичните политики е ново измерение в отношенията управляващи и граждани. То се позовава на разбирането, че гражданите имат право да бъдат постоянен и самостоятелен участник в създаването на политиките. Основно право на всеки европейски гражданин е правото на добра администрация и добро управление.

- Заинтересовани страни в процеса мога да бъдат: органи на централна, областна и местна власт; структури на гражданското общество – социални партньори, организации на работници и работодателски организации, организации с нестопанска цел, общности и неформални групи граждани.

Гражданите и властта

Типове на взаимодействие по отношение на публичната администрация гражданите са в позиция на потребители и клиенти, като използват обществените услуги, или са партньор на администрацията.

Гражданското участие се реализира с поемането на отговорност от държавните институции.

Гражданите и властта

Основата за гражданско участие от страна на държавата е създаване на единна национална законова рамка, разработване на стратегии, програми и планове за реализация на нововъведения в областта на гражданското участие, осигуряване на ресурси за прилагането на закони и политики по отношение на гражданското участие при вземането на решения.

Ниво на участие на гражданските организации във взимане на решения

- Процесите на участие на гражданските организации могат да бъдат реализирани на три нива – политики и законодателство, планове и програми и проекти. Гражданските организации могат да участват на различни етапи от процеса на формулиране на политиките.

Най-интензивно е участието им в самото начало на процеса, когато се проучват нуждите и се прави анализ на ефективността на съществуващите политики.

Ниво на участие на гражданските организации във взимате на решения

Участието на организирани заинтересовани страни – неправителствени организации, професионални браншови организации може да се реализира чрез застъпничество и лобиране и да подпомогне управляващите във формулирането на по-ефективни политики. В съставянето на плановете и програмите гражданите могат да участват в целия процес на планиране, най-вече когато става въпрос за планиране на местно ниво.

Формално и неформално участие на гражданите

- Процесите на гражданско участие могат да бъдат задължителни, т.е. изискуеми по закон и незадължителни – инициирани по волята на държавната и местна администрация. При задължителните (формални) процеси законовите норми установяват кой може да участва, докъде се разпростират правата на участие, каква е структурата на процеса и какво се прави със заключенията.

Формално и неформално участие на гражданите

- Във формален процес най-широките права се установяват според статуса на съответната страна в процеса. Формалните процеси включват процедури за съгласуване и пораждаат административни решения. Процесите на неформално участие не са твърдо регулирани и може да бъдат структурирани по различни начини в зависимост от условията.

Формално и неформално участие на гражданите

- Целта може да бъде различна, например събиране на информация, размяна на идеи или съвместно намиране на решение, а в някои случаи и съвместно изпълнение. Въпросът за това кой участва, как се решава задачата и по какви правила се процедира се определя предварително или по взаимно съгласие между участниците. Нормите на неформално участие са разнообразни и гъвкави.

Формално и неформално участие на гражданите

Резултатите от тях се състоят във формулирането на граждански препоръки в помощ на процеса на вземане на решения от страна на официалните органи. В някои случаи последните могат да решат да придадат задължителен характер на резултатите. Формалните и неформалните процеси често се съчетават. Резултатите от посредничеството често придобиват задължителен характер посредством постигнати споразумения, които могат да бъдат включени в официалния процес за оценка на въздействието след възстановяването ѝ.

Видове и форми на гражданско участие

- Начините, по които управлението включва гражданите, могат да бъдат групирани в три категории: информиране, консултиране, съвместно вземане на решения. Формите, които се използват са разнообразни – публични консултации, създаване на консултативни съвети, комисии, работни групи, провеждане на проучвания, кръгли маси, конференции, както и традиционните референдуми и петиции. Не съществува единен подход, който да гарантира успешността на гражданското участие.

Видове и форми на гражданско участие

- Затова правителствата, които разбират необходимостта от гражданско участие и желаят да го насърчават, непрекъснато усъвършенстват своите подходи.

Трите основни форми на участие:

- 1) информиране на гражданите;
- 2) консултиране с гражданите ;
- 3) съвместно вземане на решения могат да бъдат разглеждани и като три етапа на процеса на гражданско участие.

Информирането като форма на гражданско участие

- Това е процес, при който заинтересованите страни и гражданите са информирани от властта за плановете и отчетите от дейността ѝ, за предстоящите и взетите решения, за бюджета и разходването на средствата. Целта е широката общественост да бъде запозната с дейността на държавното управление и местното самоуправление. Ако информирането цели само това, то е пасивно. В обществата с развита демокрация информирането става все по-активно, т.е. използва се широко за насърчаване на гражданското участие.

Информирането като форма на гражданско участие

- Гражданите са уведомявани как и при какви условия да участват в управлението и да изразяват своето мнение. Много общини разработват наръчници за участие на гражданите в управлението, информационни книжки за структурата на управлението и за начините на вземане на решения. В заключение, информирането е основа на ефективната комуникация с гражданите, а оттук – и на ефективното консултиране и на съвместно вземане на решения. Безспорно, и консултирането с гражданите, и съвместното вземане на решения не могат да бъдат осъществени без предприети преди това действия за доброто и качествено им информиране.

Принципи на ефективното информирание

Прилагане на диференциран подход спрямо спецификата на групите, за които е предназначено.

- Използване на повече от един канал за информация.
- Достъпен език.
- Предхожда вземането на решения.

Активно насърчава гражданите да споделят мнението си и осъществява обратна връзка с тях.

Форми за информиране

- Най-популярните форми за информиране са информационни срещи с граждани, граждански панели, информационни бюлетини, интернет страници, материали в медиите и други.

Информационни срещи за граждани

В много страни структури на централните или местните власти, преди вземането на решения за прилагането на различни политически мерки организират т.нар. ден на отворени врати. По време на събитието инициаторите дават информация за планираните мерките. В някои случаи на гражданите се предоставя възможност да изразят своите опасения и мнения по тях.

Форми за информиране

- В редица случаи властите са задължени по нормативен път да организират информационна среща преди окончателно решение по особено значими за обществото политики, като докладът от нея се взема предвид при вземането на това решение.

Срещи в общинската администрация

Срещите са неформални публични форуми, в които може да участва всеки член на общността, да изрази свое мнение и да чуе отговорите на представителите на публичната власт и на избрани общински съветници или парламентарни представители.

Форми за информиране

- Срещите могат да бъдат организирани както по инициатива на представители на публичната власт, така и от неправителствени организации. Срещата се обявява предварително по основните комуникационни канали – печатни и електронни медии, интернет (уебстраницата на общината). Самото протичане на срещата не следва никакви специфични правила. Основната ѝ цел е да се даде възможност на колкото се може повече хора да изразят своето мнение. Начинът на провеждане е разнообразен – може да започне с отворена презентация, след което да премине в дискусия в малки групи с представяне на общите мнения от груповата работа.

Форми за информиране

- Времето за изявления е точно определено и то стриктно да е съблюдава. Тъй като гражданите са информирани предварително по проблема, очаква се да са подготвили своите изказвания и да следват един и същи формат на презентация – подкрепят или не подкрепят въпросната политика и/или предложение за политика и какво предлагат на свой ред. Мненията им се протоколират и се обсъждат и вземат предвид в общинските сесии.

Форми за информиране Граждански панел

Методът е подходящ за големи групи хора. Той предоставя възможност за информиране на широката общественост за планиран проект или за процес на планиране на нивото на общността, където е необходимо да се съберат гледните точки на гражданите и техните предложения. Подходящ е както за информационни цели, така и за експертни консултативни формати. Гражданските панели включват информативна фаза, при която заинтересованите биват информирани за планирания проект и дискуссионна фаза, при която участниците изразяват своите възгледи, желания и идеи.

Форми за информиране

Граждански панел

Методът е подходящ за големи групи хора. Той предоставя възможност за информиране на широката общественост за планиран проект или за процес на планиране на нивото на общността, където е необходимо да се съберат гледните точки на гражданите и техните предложения. Подходящ е както за информационни цели, така и за експертни консултативни формати. Гражданските панели включват информативна фаза, при която заинтересованите биват информирани за планирания проект и дискусийна фаза, при която участниците изразяват своите възгледи, желания и идеи.

Форми за информиране

- Гражданските панели обикновено се провеждат на местно ниво, или за обсъждане на специфичен въпрос на централно ниво, или като постоянна форма за дискутиране на различни възникващи въпроси. Участници в тях са заинтересовани граждани, представители на групи по интереси, политици, администратори, възможно е включването и на експерти. Специфика на гражданския панел е, че предоставя възможност да се споделят гледните точки на гражданите и да се поставят на масата техните желания и идеи.

Консултирането като форма на гражданско участие

- Това е процес, при който гражданите, лобисти и представители на групи с общ интерес могат да коментират официални предложения и да допринасят с идеи и предложения. Целта на процеса е да се получи информация за реакциите на заинтересованите лица по отношение на предложения, планове, решения, така че те да бъдат взети предвид в етапа на окончателното вземане на управленски решения.

Форми за консултиране

- Най-популярните форми за консултации между институции и граждани са:
Експертни/работни срещи, кръгли маси, обществени обсъждания, проучвания на мнението, граждански панели, гражданско жури, формуляри за коментар/обратна връзка.

Форми за консултиране

Активно проучване на мненията

Методът е подходящ за големи групи. При този вид проучване хората споделят своите мнения, като същевременно са окуражени да вземат участие в предлагането на решения. Особено подходящ е когато е необходимо да се опознаят интересите и нуждите на гражданите, като наред с това се промотира тяхната политическа активност и увереност за необходимостта от участието им в процесите на вземане на решения. Основните стъпки за провеждането му се състоят вземане на интервюта с ключови лица, и оценка на събраната информация.

Форми за консултиране

- Гражданите се уведомяват предварително в писмен вид за проучването, обучени интервюиращи използват матрица за събиране на информация с отворени въпроси и провеждат индивидуални интервюта. Целта е да се идентифицират опасенията, страховете, надеждите и желанията на гражданите. Резултатите от проучването се оценяват и се представят на гражданите, като целта е на тази база да се набележат стъпки за реализация. Формират се групи за действие, или групи по интереси за реализация на идеите.

Форми за консултиране

- Формират се групи за действие, или групи по интереси за реализация на идеите. Участници в този формат консултативен процес могат да бъдат заинтересовани граждани с отношение по проблема и готовност да работят по него.

Спецификата на метода е в това, че той не е еднократно събитие, а първа стъпка в един дълъг процес. Времето, необходимо за провеждането му, е от няколко дни до няколко месеца.

Форми за консултиране

Граждански панел

Гражданските панели предоставят възможност не само за информиране по даден въпрос или политика (която им функция вече бе изтъкната), но представляват и формат за консултиране с граждани, интересувани се или засегнати от даден проект, гарантирайки участието им в публични дискусия по различните негови аспекти. Той е подходящ за консултации формат, защото предоставя възможност да се извлекат гледните точки на гражданите и да се поставят на масата техните желания и идеи. Важно е да се избере подходящо време за провеждане на панела.

Форми за консултиране

Работна среща

- Работната среща е оперативно събитие по конкретен повод. На нея граждански и други експерти, администратори, политици, и други заинтересовани лица дискутират конкретен работна проблем.
Приложимост:
- Обсъждане и обмисляне решението на специфичен проблем по професионален начин. Работната среща няма конкретни структурни характеристики.
- В зависимост от предназначението ѝ, броят и съставът на участниците в нея е различен.

ПРАКТИЧЕСКИ НАСОКИ

за преодоляване на проблеми представителство във връзка с осигуряването на адекватно в консултативния процес

- Централните институции, и големите, и малките общини често се затрудняват при набирането на участници в експертни съвети или групи. Често се оказва невъзможно да се намерят подходящи представители на различните заинтересовани страни, които да са извън ограниченията на клаузите за избягване на конфликт на интереси, както и представители на етническите малцинства.
- За набирането на подходящите участници трябва да се прилага креативен подход.

ПРАКТИЧЕСКИ НАСОКИ

за преодоляване на проблеми във връзка с осигуряването на адекватно представителство в консултативния процес

- Нови участници могат да бъдат привлечени чрез лични покани от организаторите на консултативния процес, както и чрез покани, разпратени по други канали. Например някои общини в Европа привличат организации на различни общности в своите консултативни форми. По същия начин се провеждат и граждански панели (с по 15 души в панел) за обсъждане на въпроси като интеграцията и реинтеграцията, доставянето на услуги, опита с мониторинга на процеси, значими за общината.

ПРАКТИЧЕСКИ НАСОКИ

за преодоляване на проблеми във връзка с осигуряването на адекватно представителство в консултативния процес

- Много централни институции и общински администрации се стремят да набират експерти /консултанти чрез собствени печатни материали, разпространени по домовете, както и чрез лични писма. В някои случаи е необходимо формирането и на нови експертни мрежи и/или привличането на нови местни организации, тъй като не във всяка община има застъпници за всички видове местни интереси.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

- Членството на България в Европейския съюз променя контекста и фокуса на гражданското участие. Създава се необходимост от развит граждански капацитет за ефективно влияние върху процеса на формиране на политики на европейско ниво, при това през призмата на българския обществен интерес. Значим се превръща и процеса на изграждането на капацитет за прилагане на европейски политики на местно и национално ниво.

- Легитимността на гражданското участие е кодифицирана в редица международни документи. Някои от тях имат задължаващ държавите характер, а други са от програмен тип.
- Международните документи, поединично и в своята съвкупност, придвижват обществените механизми и управленските практики към по-нататъшно осмисляне и операционализиране на гражданското участие като същностна черта на модерното управление.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] <http://www.osf.bg>
- [2] <http://www.flgr.bg>
- [3] <http://www.europe.bg>

БЛАГОДЯРЯ ВИ ЗА ВНИМАНИЕТО!

Проект - „С поглед в бъдещето - Младежки диалози в Родопите” –

10 юни, гр.Златоград

Проект „ С поглед в бъдещето - Младежки диалози в Родопите”, бенефициент: Сдружение „Екосвят Родопи“ - Смолян, се изпълнява с финансовата подкрепа на Програма „Еразъм +“ на Европейския съюз. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Сдружение „Екосвят Родопи“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейската комисия и Националната агенция.